

PLANUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII ȘI RELANSARE ECONOMICĂ

Cum plănuiesc liberalii să relanseze economia

02 iulie 2020

Guvernul PNL a prezentat un plan de investiții și relansare economică ce prefigurează viitorul program de guvernare. Planul este structurat pe un set de măsuri care se aplică pe termen scurt ce cuprinde scheme de finanțare a firmelor și de susținere a veniturilor populației ocupate în economie, precum și măsuri pe termen mediu axate pe investiții în infrastructura fizică, în sistemul energetic, educație, sănătate, sport.

Pentru susținerea firmelor prin scheme de finanțare sunt prevăzuți 3,57 miliarde de euro, separat de 15 miliarde de lei alocați deja prin Invest România aflat în execuție. Pentru piața muncii se alocă pe termen scurt 4,4 miliarde lei, plus 300 milioane euro, fără schemele de finanțare care vor fi susținute din programul SURE. La investiții de capital, sumele sunt foarte mari și estimate pentru un orizont de timp de 7 ani. La infrastructura de transport sunt necesari 77,9 miliarde euro, în sistemul energetic național 12,48 miliarde euro, la nivelul comunităților locale numai pentru infrastructura fizică și utilități publice ar fi nevoie de 91.3 miliarde lei.

Nu mai menționez cheltuielile din sănătate, educație, cercetare și sport.

În debut, două aspecte vreau să analizez și anume: obiectivul acestui plan și modelul economic care stă la baza sa, ca să apreciem gradul de aplicare și impactul.

Planul de investiții și relansare își propune ca Produsul Intern Brut pe cap de locuitor la paritatea de cumpărare standard să ajungă la 87% din media UE27, la orizontul anului 2025. Obiectivul este ambițios și trebuie explicată măsura în care este realizabil.

Produsul Intern Brut la paritatea de cumpărare standard ("legea unui singur preț") este un indicator care elimină diferențele de niveluri de prețuri între țări pentru a permite comparații de volum. Se folosește un coș de bunuri și servicii pentru a calcula cât dintre aceste bunuri și servicii pot fi cumpărate într-o țară (de exemplu România) cu un număr de unități monetare exprimate în euro, comparativ cu o altă țară. În acest moment, PIB pe locuitor la PPP standard în România este de 69% (decembrie 2019) din media europeană (la bază 100). Dacă avem în vedere că în ultimii 4 ani creșterea anuală PIB pe locuitor la PPP standard a fost în medie de 3 puncte procentuale la o creștere a PIB care a variat între 4 - 5% stimulându-se puternic cererea agregată, estimez, deși poate greșesc, că în următorii 5 ani va fi nevoie de o creștere anuală de cel puțin 4 puncte procentuale a PIB pe locuitor la PPP standard ca să ajungem aproape de ținta de 87% din media UE, în ipoteza în care anul acesta PIB pe locuitor la PPP standard este de 70% din media europeană sau rămâne la 69%, iar celelalte țări scad pe fondul crizei economice. Trebuie reținut că media europeană se ajustează pozitiv, adică nu stă pe loc.

Prin urmare, cred că vom avea nevoie de creșterea PIB în termeni reali de aproximativ 7% anual, ca să ținem ritmul creșterii de 4 puncte procentuale PIB pe locuitor la PPP standard, ceea ce este foarte mult. În cazul de față, țin să precizez că este bine să nu facem confuzie între PIB locuitor la paritatea de cumpărare standard cu PIB real pe cap de locuitor care la sfârșitul anului 2019 era de 9130 euro, față de media europeană de 28.000 euro, adică 32,6%.

Obiectivul de 87% (pe un tip de convergență de tip beta) trebuie să se sprijine pe un înalt ritm de creștere a productivității multifactoriale și pe instituții economice eficiente. Evoluția anuală a productivității multifactoriale este esențială în această ecuație, iar planul guvernului face referire la acest aspect, prognozând o creștere anuală de aproximativ 3%.

În următorii ani, trebuie eliminate rigiditățile structurale care în anii trecuți au contribuit la o alocare ineficientă a capitalului. De exemplu, una din marile probleme este piața muncii.

O piață rigidă, cu o competiție cvasi-inexistentă (tendințe de monopson), cu o asimetrie puternică în ceea ce privește abilitățile și competențele profesionale. Numărul de ore lucrate pe săptămână per angajat cu normă întreagă este de 40,3, sub media europeană de 40,9 și sub majoritatea celorlalte țări europene, cu excepția

Bulgariei care nu contează și a Danemarcei unde productivitatea este înaltă. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) este de 65,8%, iar productivitatea este de aproximativ 68% (2018) din media europeană. Productivitatea muncii pe angajat trebuie să crească cu cel puțin 3 puncte procentuale anual, ceea ce nu s-a întâmplat decât în 2017, când și PIB a înregistrat un salt de 6,9%. Prin urmare, pentru a menține un ritm înalt de creștere a productivității trebuie restructurată substanțial piața muncii pe latura ofertei și în același timp trebuie ca firmele să treacă printr-un proces de re tehnologizare rapidă, sub impactul transformării digitale. Însă, în România puține firme sunt inovative. Cu 31 de euro cheltuieli pentru cercetare-dezvoltare per locuitor, este greu de imaginat cum mii de firme vor face saltul de la stadiul revoluției industriale 2.0, tocmai în stadiul 4.0. În paradigma producției industriale înseamnă că firmele care contribuie cel mai mult la realizarea PIB (nucleul "cometei" care antrenează în "coadă" celelalte firme) să treacă de la producția de masă la sisteme manufacturate reconfigurabile (corespunzător revoluției 3.0 sau producției personalizate) și apoi la producția personalizată (la "open architecture products" sau "on-demand manufacturing systems"). Saltul este mare și se bazează pe o largă deschidere a firmelor la rezultatele cercetării-dezvoltării pe suportul unor investiții private substanțiale.

Rigidități structurale există și în zona firmelor de stat care produc și furnizează bunuri rivale, dar sunt protejate de competiție, ori din contră, sunt distruse pentru a face loc altor firme din zona privată (cazul Tarom sau CFR Marfă).

Rigiditățile structurale din piața muncii și sectorul industrial de stat împiedică ajustarea salariilor și a prețurilor, precum și o alocare eficientă a capitalului către sectoarele în creștere. Pentru a înlătura aceste rigidități structurale este nevoie de întărirea competiției în economie, nu doar de o alocare de resurse financiare în mod masiv. Pentru a avea eficiență, investițiile statului trebuie să se sprijine pe un cadru instituțional ajustat structural, mai cu seamă în educație, piața muncii și în administrație, precum și pe o estimare ex ante a randamentului investițiilor. Politicile structurale nu figurează în plan, dar probabil vor trebuie abordate în programul de guvernare.

Cât privește modelul economic, guvernul susține că este o aplicație supply side/stimulare a ofertei, comparativ cu abordarea PSD care a stimulat cererea agregată. Parțial așa este. De ce susțin că este parțial? Dacă ne referim strict la anul 2020, din cauza faptului că traversăm o criză economică cu trăsături pe care nu le-am întâlnit în nici un ciclu de afaceri, guvernul aplică un mix de politici de stimulare a cererii și a ofertei agregate. De altfel, se observă din prima parte a planului de relansare economică și de investiții că sunt propuse atât scheme de finanțare a firmelor, cât și scheme financiare de susținere a veniturilor angajaților. Pentru politicile

aplicabile începând cu 2021, planul are o abordare de stimulare a ofertei agregate cu accent pe capital, antreprenoriat și resurse naturale.

Politicile pe termen mediu și lung în ceea ce privește capitalul uman nu sunt dezvoltate. Poate vor apărea în programul de guvernare. În piața muncii este necesar să se fixeze un alt model pentru salariul minim care să țină cont de productivitate, să se acționeze asupra pregătirii resursei umane astfel încât asimetriile legate de calificări profesionale să se diminueze, să se aplice o politică de flexibilizare în ceea ce privește angajările și concedierile, precum și o deschidere mai mare a pieței interne față de forța de muncă din străinătate. Asemenea politici nu sunt deocamdată abordate. De asemenea, în materie de politică fiscală planul menționează ceea ce deja s-a realizat, respectiv aplicarea unor facilități fiscale. Măsurile pe termen scurt sunt corecte, dar politica fiscală are o arie mult mai mare de cuprindere și se abordează pe un orizont de timp mare. Subiectul fiscal este sensibil de tratat brutal înainte de alegeri, mai cu seamă pe componenta cheltuielilor. Apreciez că în următorii 3 ani va fi nevoie de o temporizare a cheltuielilor publice pentru a reduce deficitul bugetar la 3%, în condițiile în care partea structurală are ponderea cea mai mare.

Dacă va fi nevoie de o temporizare a cheltuielilor publice, se pune întrebarea cum se va împăca o asemenea politică cu majorarea cheltuielilor pentru investiții, având totodată și cheltuieli cu salariile și o asistență socială la un nivel ridicat? Din 2008, veniturile fiscale sunt la un nivel scăzut exprimate ca pondere în PIB și nu vedem la un orizont de timp rezonabil vreă redresare. Injecția de capital în economie nu va aduce imediat un venit fiscal. De aceea, cred că după alegeri, ajustarea cheltuielilor salariale este de neevitat, așa cum cheltuielile sociale vor fi probabil regândite, întrucât nu sunt resurse financiare de susținere.

Pe de altă parte, investițiile din planul de relansare nu vor putea fi suportate numai din fonduri europene, în condițiile în care capacitatea noastră de organizare în managementul de proiect este modestă. Problema asta o avem din 2007 și încă nu am rezolvat-o. Prin urmare, va fi necesar ca o parte din investițiile de capital să fie susținute din buget ca să se atingă toate obiectivele din planul de relansare economică.

De asemenea, politicile de susținere financiară a firmelor prevăzute în plan de relansare economică prin vehicule cum ar fi Fondul Român de Investiții și Banca Națională de Dezvoltare necesită resurse mari de constituire ca mai apoi acestea să fie mobilizate pentru sectorul privat. Aceste resurse nu sunt deocamdată prevăzute în buget și așteptăm rectificarea din august 2020 sau legea bugetului de stat pentru anul 2021, ca să avem un semnal că acestea vor exista. Sigur este o altă problemă la ce vor folosi.

O abordare de stimulare a ofertei agregate/supply side policy impune o politică de întărire a competiției și implicit o prezență mai scăzută a statului în economie. Subiectul privatizării firmelor de stat din sectorul bunurilor rivale (nu includ firmele din sectorul de gaz natural și de transport gaz, electricitate) este vast și sensibil în același timp, întrucât există interese puternice în mediile politice și în spatele acestora pentru a păstra în economie un sistem bazat pe extragere de rente. Planul de relansare economică și de investiții nu se putea concentra pe acest aspect, dar aștept în următoarele luni la programul de guvernare un semnal pozitiv în acest sens.

Problema educației este atinsă în plan pe latura investițiilor în infrastructură nu și a politicilor structurale. Sistemul educației formale afectat frecvent de nu știu câte "reforme" seamănă la fel de mult cu cel existent înainte de 1989 pe care unii îl ridică în slavi. Focalizat strict pe salarizare și păstrarea locurilor de muncă a profesorilor și deloc pe forța de muncă viitoare, sistemul de educație este deja un risc la adresa securității naționale.

Așadar, când ne referim la o politică de stimulare a ofertei agregate/supplu side polcy avem în vedere un mix de politici cu 2 piloni, în care pilonul 1 se concentrează pe investiții cum propune planul de relansare economică, iar pilonul 2 pe politici structurale ce susțin eficiența investițiilor, astfel încât să vedem un impact pe termen lung, nu doar un rezultat pe termen scurt.

Asupra investițiilor din planul de relansare economică probabil că în presă se vor face multe comentarii. Unele dintre aceste investiții sunt în curs de execuție sau aprobate de mulți ani, iar acum se dă o garanție că vor fi executate, pentru că altfel nu se explică de ce au fost trecute în plan. Alte investiții sunt noi.

Sursa: <https://www.bursa.ro/>